

Ustawa o osobach represjonowanych

W dniu 31 sierpnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych (Dz.U. z 2015 r. poz. 693).

Głównym celem ustawy jest przyznanie szczególnego statusu działaczom opozycji antykomunistycznej i osobom represjonowanym z powodów politycznych w okresie od 1 stycznia 1956 r. do 4 czerwca 1989 r. Ustawa daje konkretną możliwość do niesienia pomocy: przyznania świadczenia pieniężnego oraz pomocy pieniężnej tym osobom represjonowanym i działaczom opozycji antykomunistycznej, którzy znajdują się w najtrudniejszej sytuacji materialnej.

Status działacza opozycji antykomunistycznej/osoby represjonowanej przyznaje w drodze decyzji administracyjnej Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. O status ten może wystąpić zarówno działacz lub osoba represjonowana jak również wdowa, wdowiec lub inny członek rodziny zmarłego. Jednakże prawo do świadczenia pieniężnego albo pomocy pieniężnej rodzinie zmarłego działacza lub represjonowanego nie przysługuje.

W art. 2 ustawy zawarto definicję działacza opozycji antykomunistycznej. Warto podkreślić, że, aby zostać uznanym za działacza opozycji antykomunistycznej zagrożoną represjami działalność należało prowadzić w latach 1956 - 1989 i co najmniej 12 miesięcy. Karnawał „Solidarności”, czyli okres od 31 sierpnia 1980 r. do 12 grudnia 1981 r. - nie jest wliczany do wymaganego 12 miesięcznego okresu działalności.

Wymieniony w art. 3 ustawy katalog represji uprawniający do przyznania statusu osoby represjonowanej jest szeroki. Represje i szykany za działalność antyreżimową również muszą dotyczyć okresu między 1956 a 1989 rokiem.

Procedura nadawania statusu działacza opozycji antykomunistycznej jest dwustopniowa, zaczyna się w Instytucie Pamięci Narodowej a kończy w Urzędzie do Spraw Kombatantów.

Ustawodawca wprowadził jeden wyjątek - odznaczeni Krzyżem Wolności i Solidarności mogą skorzystać ze skróconej drogi. W tym przypadku opozycjonista/ osoba represjonowana swoje kroki kieruje bezpośrednio do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych i przedstawia uwierzytelnioną kopię legitymacji o nadaniu odznaczenia (zamiast decyzji Prezesa IPN, o której mowa poniżej). W tym przypadku nie jest konieczne również przedstawianie dowodów działalności, czy represji, bo UdSKiOR posiadając wiedzę o nadanym odznaczeniu może zwrócić się bezpośrednio do Instytutu a Instytut jest zobowiązany na podst. art. 5 ustawy do przesłania informacji o treści dokumentów stanowiących również podstawę do nadania odznaczenia.

Ci wszyscy, którzy wspomnianego odznaczenia nie posiadają w pierwszej kolejności powinni złożyć do Instytutu Pamięci Narodowej wniosek o wydanie decyzji o spełnianiu warunków wymienionych w

art. 4 ustawy o działaczach opozycji. Wniosek można złożyć osobiście/lub przesłać pocztą do Biura Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów lub wybranego dowolnego Oddziału lub Delegatury IPN.

Prezes Instytutu w terminie trzech miesięcy od złożenia wniosku, po przeprowadzeniu postępowania wyda decyzję, w której stwierdzi, że dana osoba nie była funkcjonariuszem/pracownikiem organów bezpieczeństwa państwa oraz, że w zasobie Instytutu nie zachowały się dokumenty stanowiące materialny dowód współpracy z tymi organami. Tylko taka odpowiedź jest podstawą do starań o nadanie statusu w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Osobom, którym Prezes Instytutu odmówi potwierdzenia spełniania wymogów art. 4 ustawy służy odwołanie do sądu administracyjnego.

Należy zaznaczyć, że nieodłącznymi elementami wniosku składanego do Szefa UdSKiOR oprócz decyzji Prezesa IPN (albo dokumentu potwierdzającego nadanie Krzyża Wolności i Solidarności są także dowody potwierdzające działalność opozycyjną albo dowody potwierdzające represje wymienione w art. 3 ustawy.

Zgodnie z wolą ustawodawcy, wyrażoną w art. 14 ustawy Instytut Pamięci Narodowej udziela pomocy w sporządzeniu wniosku o potwierdzenie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych. Pomoc ta nie ogranicza się wyłącznie do wydania wyżej wspomnianej decyzji. Każda osoba może wystąpić jednocześnie do Instytutu z prośbą o pomoc w zebraniu dowodów potwierdzających represje wymienione w art. 3 ustawy jak również działalność opozycyjną wymienioną w art. 2 ustawy. Instytut deklaruje pomoc każdej osobie, która zwróci się o pomoc w zgromadzeniu zarówno dowodów na działalność opozycyjną jak również represje za tę zakazaną przez reżim komunistyczny działalność.

Zaznaczyć warto, że Instytut przesyłając opozycjonście/osobie represjonowanej decyzję Prezesa IPN oraz dowody działalności i represji wyczerpująco informuje o kolejnych krokach, które należy podjąć dla sfinalizowania sprawy.

Udokumentowany wniosek o nadanie statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej złożyć należy do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób represjonowanych.

Każda osoba, której Szef UdSKiOR wyda decyzję o potwierdzeniu statusu działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych (bądź członek rodziny zmarłego działacza opozycji / osoby represjonowanej) może wystąpić do Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z wnioskiem o nadanie odznaki honorowej.

Opozycjonista o potwierdzonym statusie działacza antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych ma prawo do świadczenia pieniężnego w wysokości 400 zł, o ile

1) dochód samotnie gospodarującej osoby uprawnionej nie przekracza kwoty odpowiadającej 120% najniższej emerytury (od dnia 1 marca 2015 r. jest to kwota 1056,54 zł), albo

2) dochód na osobę w rodzinie osoby uprawnionej nie przekracza kwoty odpowiadającej 100% najniższej emerytury (od dnia 1 marca jest to kwota 880,45 zł).

Świadczenie pieniężne przyznawane jest na okres 12 miesięcy, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek. W przypadku osób, które ukończyły 67 lat świadczenie pieniężne może być przyznane na okres do 60 miesięcy, a w szczególnie uzasadnionych przypadkach bezterminowo.

Osoby o potwierdzonym statusie działacza opozycji antykomunistycznej/ osoby represjonowanej znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej mogą zwrócić się również z wnioskiem o pomoc pieniężną. Pomoc pieniężna może być przyznana m.in. na częściowe pokrycie kosztów zakupu wózka

inwalidzkiego, sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, dostosowanie pomieszczeń mieszkalnych do rodzaju inwalidztwa oraz opłacanie pomocy pielęgnacyjnej. Kryteria dochodowe dla wniosków o pomoc pieniężną nie są tak restrykcyjne jak w przypadku świadczenia pieniężnego. Szczegółowe wymagania oraz kryteria przyznawania świadczenia pieniężnego oraz pomocy pieniężnej zamieszczone są na stronie internetowej UdsKiOR.

W siedzibie IPN w Warszawie przy ul. Wołoskiej 7 funkcjonuje punkt konsultacyjny, w którym można zasięgnąć informacji, uzyskać niezbędne informacje i pomoc. Informacje można uzyskać jednostkach terenowych archiwum Instytutu. Informacje udzielane są również telefonicznie (nr tel. 22 581 89 99, 22 581 87 40) i drogą mailową: opozycja@ipn.gov.pl

Na stronie <http://ipn.gov.pl/opozycja> zamieszczone zostały szczegółowe informacje dotyczące realizacji tej ustawy, praktyczne wskazówki, formularze wniosków, dane adresowe poszczególnych jednostek organizacyjnych, numery telefonów do osób, do których można zwrócić się z prośbą o pomoc.

Szczegółowe informacje dotyczące postępowania przed UdSKiOR znajdują się pod adresem:

https://www.udskior.gov.pl/Jak_uzyskac_uprawnienia_dzialacza_opozycji_antykomunistycznej_lub_osoby_represjonowanej_z_powodow_politycznych_1344.html#content

Informacji można również zasięgnąć dzwoniąc pod nr tel. 22-661-81-29, 22-661-87-06 lub pisząc na adres e-mail: info@udskior.gov.pl

Opracowanie:

Renata Soszyńska

Zastępca Dyrektora BUiAD

mail: renata.soszynska@ipn.gov.pl

www.solidarnosc.gda.pl

